

SORTZETIK GARBIA

(ANTZERKIA)

*"Antzerkia ez, 'cuadro plástico'
deituko nioke nik"*

ANASTASIO ALBISU AYERDI

Antzezlarriak:

Luzbel

Apaiza

Epaillea

Aingerua

Mendi-gallurretako maitagarria

Basoetako maitagarria

Erreka-zuloetako maitagarria

Bernardet

Gizon eta emakumeak

1858 garren Epaila ren 25'ta da.

Lourdes'ko arkaitz-zuloan gaude

LUZBEL

"Laister degu egun-sentia Lourdes'ko arkaitz-zuloan. Illun dago oraindik ordea Luzbel etsaia, argi-ontzi bat eskuan, agertzen da iruditegian. Soñeko-gerri batek estaltzen dio bere gorputza. Agirian ditu adar eta isatsa".

LUZBEL-(Asarre) Bernardet, madarikatua...! Amalau urte besterik ez, eta berak oinperatu bear du nere almena...! Munduan- barrena dijoa bere izena...! Lourdes'era begira ipiñi du mundu-guztia... Lourdes munduan zanik ere, ez zekian iñork orain egun batzuek... Gaur ostera... Millaka ta millaka biltzen dira egunero arkaitz-zulo onen inguruan... Otoitz-xamur asko entzun bearra izaten det bertan...! Sinisten ez zuten askok, ume orren zerutar- arpegia ikusi-ta, "sinisten dutela" esanaz biurtzen dira bere etxeetara...! Iges egin didate nere-nereak ziran askok...! Alperrikoak izan dira erri-agintarien eragozpenak...! Alperrikoak Go-tzaia'k artutako neurriak...!

Bañan, ez Luzbel...! Ez dik oraindik ireak egin...! Ez itzan alperri- rik, zeruan, Jangoiko beraren aurka jeiki...!

Ba'dek oraindik adiskide bat. Bere burua makurtu nai ez duan bat: Lourdes'ko epaille jauna...! Ez dik sinisten eta ez dik sinistu nai...!

Onera etortzeko dek gaur... Apaiz bat dik lagun...! Ez ari ba lo egon, Luzbel...! Ireak egin dik, besteak bezela, ura ere belauni- katzen ba'dek eta...

Emen dituk...! Ago ba erne, Luzbel...!

"Ikusleak ikusteko eran, baztar batean iskututzen da Luzbel"

LUZBEL, APAIZA TA EPAILLEA

"Eguna argitzen ari da"

APAIZA.-Ez da ori orrela, Epaille jauna. Ez du oraindik Eleiza'k baiezkorik eman.

EPAILLE.-Ezezkorik ere ez...!

APAIZA.-Egia da.! Arrigarriak dira, izan ere, emen gertatzen ari diran gauzak...

LUZBEL.-(*Iskutatuta dagoan bazterretik*) Arrigarriak ez...! Umekeriak besterik ez, Epaille jauna...!

EPAILLE.-Arrigarriak...? Umekeriak esango nituzke nik, jauna...! Ume batek eman zion asiera. Orduan zan au mozteko ordua. Gotzai jauna'ren itz-erditxo bat naikoa izango zan ortarako... Bañan ez zan konbeni...!

LUZBEL.-Ez zan konbeni jez!... Iltzen ari zan sinismena nola berpistu bestela...?

APAIZA.-Ez zala konbeni...? Ta zergaitik ez zan konbeni, ba, jauna?

EPAILLE.-Francia'ko sinismena iltzen ari zala, nik bezein ondo daki beorrek ere, jauna. Andre Maria'ren agerpen bat baño zer gauza obeagorik sinismen ori berpisteko...?

APAIZA.-Ori ala ba-litz, errez jokatu zezakean ba Eleiza'k! Agerpen auek asi ziranean benetako Andre Maria'ren agerpenak zirala esatera, naikoa zuan ortarako... Ta ala ere, ez zuan olakorik esan. Leen esan dioten bezela, entzuteko gaude oraindik Eleiza'ren baiezkoa...

EPAILLE.-Ta zergaitik, ba, eguneroko billera auek?

APAIZA.-Billera auek ez dute oraindik beintzat, ezer txarrik...! Otoitza besterik ez da emen egiten...

LUZBEL.-Orixe da ba Eleiza'k debekatu bear lukena: emen otitz-egitea!

EPAILLE.-Otoitzak ez du, nai ba-du, ezer txarrik izango, bañan emen otitz-egiteak bai...!. Bernardet'ek bere Andra-Mari-ipui ori sor-tu ez zuan artean ez zan, iñor, onera, otoitz-egitera etortzen; ta

gaur etortzen diranak, ez dira otoitz-egitera etortzen, Andre-Mari emen agertzen dan ustean etortzen dira... Ta ori, apaiz jauna, ori ez luke Eleiza'k ontzat eman bear!

APAIZA.-Ta emen Andra-Maria agertzea, ezinezkoa ote da ba...?

LUZBEL.-Eziñezkoa ez ba-da, itxuragabekoa bai beintzat...!

APAIZA.-Zergaitik ez du Andre Maria'k emen agertu bear...?

EPAILLE.-Itxuragabekoak iruditzen zaizkit ba neri agerpen auk. Andre Maria'k agertu nai-baldin-ba-du, zergaitik ez degu guztiok ikusi bear...? Orduan ez genduke ez-da-bai-darik ibilliko. Bañan neska-koxkor batek esaten duela-ta, sinistu egin bear ote degu ba...?

APAIZA.-Neska-koxkor batek esaten dualako ez beintzat. Egon bedi lasa, Epaille jauna. Bernardet'ek esaten duala-ta, besterik gabe, ez du, ez Eleiza'k emengo agerpenak sinistera beartuko! Bañan... ez ote du beorrek ere, azkenean, beste askok bezela burua makurtu bear izango...!

LUZBEL.-Ez...! Ori iñoiz ere ez...!

EPAILLE.-Ez det uste, apaiz jauna.

APAIZA.-Gero ikusi bear ori

"Iruditegiko beste aldean iskutatuko dira biak. Aien atzetik joan naiko du Luzbel'ek ere. Iruditegitik irtetzera dijoan unean, agertuko da beste aldean Aingerua".

III

LUZBEL ETA AINGERUA

AINGERUA.-Geldi, Luzbel...! (*Lurrean josita bezela geldituko da Luzbel*)
Ez gaituk gaurko ezagunak...! Aspaldi egin giñan gure lenengo burruka...! Gure mendeko izan intzan eta gure mendeko izan bear dek nai ta nai ez...! Alperrik abil...! Gaur bertan ikusiko dek emen belauniko epaille jaun ori.

LUZBEL.-Ez!

INGERUA.-Bai, Luzbel... ! Gaur egingo dik ireak...! Laister dituk emen mendi-gallur, baso illun eta erreka zuloetako maitagarriak. Andre-Mari gurtzera zetoztek auek ere. Lourdes'ko arkaitz zulo au izango dek ire almenaren illobia...!

LUZBEL.-Ez...!

INGERUA.-Bai, Luzbel...! Orain arte, arkaitz-zulo omen inguruan millaka ta millaka biltzen badituk, milloika bilduko dituk gaurtik aurrera. Gaurko eguna oroigarria izango dek betirako...!

LUZBEL.-Gaurko eguna...?

INGERUA.-Bai, Luzbel...! Gaurtik aurrera ez dek Lourdes'en zer egiñik izango...!

LUZBEL.-Zergaitik ez...?

INGERUA.-Laister jakingo dek...! Ua, Luzbel...! Emen dituk maitagarriak eta...!

"Apaiza ta Epaillea joan diran bidetik joango da asarre Luzbel... Agertu dan baztarretik iruditegi erdira etorriko da Aingerua... Mendi gallurretako maitagarria gorritziantzia agertuko da, zuriz Basoetako maitagarria ta urdiñez Erreka-zuloetakoa"

IV

AIINGERUA TA MAITAGARRIAK

INGERUA.-Aurrera, Maitagarriak...! Ez iñungo bildurrik izan...! Bakarrik zaudete...! Orain eskeñi leizkiozute Andra- Mari'ri beretzat egin dituzuten lora-xorta eder oiek. Aurrera zaitezte ba...!

"Maitagarriak igaro ditezen alde batera egingo du Aingerua'k. Bata-besteren ondoren etorriko dira Maitagarriak. Mendi gallurretakoa lenen, Basoetakoa ondoren eta Erre-

ka zuloetakoa azken. Andra Mari agertzen da zulo aurrean, banaka belaunikatu ta banaka egingo dute bere lora-xortaren eskeña... Etorri diran bezela ertengo dira gero ere bata-bestearen atzetik”

M-G'KO MAITAGARRIA.-Zuretzako lora-xorta au egin naiean mendigallur batetik bestera ibilli naiz, Andrea!. Mendi-gallurrekoak dira usairik gozoena duten loreak! Eguzki-miñez bizi dira. Maitasunezko loreak dituzu-ba...! Maitasunez etorriko da gaurtik, zure aurrera, kristau-erria. Maite zaituzten biotz oiekin egin det nere lora-xorta! Orregatik dira gorriak nere loreak. Gogo onez artuba, Andrea, emen zure oñetan, lore biurturik gelditzen diran biotz auek...!

“Jeiki ta Andre Maria agertzen dan zuloan lagako du bere lora-xorta.”

B'KO MAITAGARRIA.-Baso illunean ez da lora askorik izaten, Andrea. Orregatik lora-xorta au zuretzat egitearren, basorik-baso ibilli bear izan det. Zuriak eta garbiak dira nere loreak. Eguzkiaren muxurik ere artu ez duten loreak...! Garbitasuna adierazten duten loreak...!Bere garbitasuna zuri eskeintzera, onera, zure aurrera, etorriko dira gaurtik kristau errietako gazteak... Artu ba, Andrea, bere garbitasuna zuri eskeñiko dizuten gazte oien biotzekin nik egin dizudan lora-xorta...!

“Jeiki ta utzi beza lora-xorta besteak utzi duan bezela”

E-Z'KO MAITAGARRIA.-Erreka-zuloetako maitagarria nazu, Andrea...! Erreka zuloetako loreak lokatz-arteon jaio ta bizi diran loreak dira. Ez dira ba mendi gallurretako loreak bezain usaitsuak: ez da ere basoetako loreak bezein garbiak. Nastuagoak dituzu. Ala ere, noizean bein agertu oi dira erreka zuloetan lora eder batzuek!. Nik billatu izan ditudan lorarik ederrenekin egin dek lora-xorta au... Artu, ba, gogo onez, Andrea...! Mundu onetan baztartuta bizi arren, ez dute oraindik zureganako maitasunik galdu. Beartsuak dira, bai, bañan biotz onekoak. Biotz oiekin egin det lore-xorta au...!

“Beste biak egin dutena egingo du onek ere. Sartu diran bezela irtengo dira iruditegitik Maitagarria'k Maitagarrien atzetik irtengo da Aingerua ere”.

APAIZA TA EPAILLEA

"Erdiraño etortzeke, baztar batean geldituko dira biak".

APAIZA.-Ez da oraindik iñor ageri!

EPAILLE.-Alperriko-etorria egin ote degun bildur naiz...!

APAIZA.-Alperriko-etorria? Zer ba...?

EPAILLE.-Zer ba? Ez al-daki joan dan illean zer gertatu zitzaigun? Jendea ere etortzen asi zan ordurako-ta, bi ertzain biali giñuzen bein onera; ta aien armaren bildurrez edo, ez zan egun artan dalako "emakume" ori agertu... Gaur ere, ni emen nagolako, agertuko ez ote dan bildur naiz.. Zer derizkio...?

"Apaiza'k eta Epaillea'k bere jardunean ari diran artean asiko dira lenengo gizon-emakumeak etortzen. Nastuan etorriko dira. Ez danak pilloan. Orain bi, gero iru, iruditegia bete arteraño. Bein bere lekuetan belaunikatu egingo dira. Bernardet, Andre-Mari'rekin izketan ari danean, ikusle guztiak ondo ikusi dezaten, bide zabal bat utziko dute iruditegi erdian".

APAIZA.-Ikusten danez, ez gerala bakarrik izango, ta arrigarria dala gizon eta emakume auen sinismena. Azkeneko ogei egun auetan ez da emen, beorrek esan duan "dalako emakume" orren agerpenik izan eta.. ikusi beza zer jendetza datorren...!

EPAILLE.-Egia da! Baño onelako gauzetan beti gertatu oi dana, gertatzen da gaur ere emen: gizonetzkoak baño emakume geiago...!

APAIZA.-Ta ala izango da emendik aurrera ere. Guk aitortu nai ez arren, gu baño kementsuagoak dira emakumeak. Zer-esanari geiegi begiratzen diegu gizonetzkoak! Zer-esanaren orrelako bildurrik ez ba lego zenbait gizon geiago ez ote ziran etorriko...

EPAILLE.-Ala sinisten al du?

APAIZA.-Bai, Epaille jauna. Ala sinisten det... Beorrek duan "sinistu ez nai" ori ere, zer ezango dutenaren bidurrez dala esango nuke

nik. Gizon baten barrua ezagutzea ez da ain zaila... Or dator Bernardet, eta itz bi egin nai nituzke berarekin.

EPAILLE.-Zer egin bear duan eta zer esan bear duan erakutsi nai al-dizkio...?

APAIZA.-Ez! Gotzai jauna'ren agindu zorrotz bat eman bear diot... Lais-ter arte ba...

EPAILLE.-Laister arte...!

"Iruditegitik ertetzeke, Bernardet datorren aldera zuzen-duko da Apaiza. Bernardet'ek eta Apaiza'k izaten duten jardunari adi-adi gongo da Epaillea".

VI

APAIZA TA BERNARDET

APAIZA.-Bernardet...!

BERNARDET.-Zer nai du, jauna...?

APAIZA.-Ezagutzen al nazu...?

BERNARDET.-Ez, jauna, ez det ezagutzen...!

APAIZA.-Gozzai jauna'ren ordezkoa naiz... Berak bialdu nau. Ara Bernardet...! Emengo kontu auk asi zirala bada illabete. Oraindik ez dakigu emen agertzen dan emakume ori nor dan... Andra-Maria dalakotan etortzen dira guzti auk. Eta ez-balitz, zer esango ez luteke gero Eleiza'ren etsaiak...?

BERNARDET.-Ala da, jauna.

APAIZA.-Orregaitik jakin nai luke Gozai jaunak emen agertzen dan emakume ori nor dan. Ze izen duan galdetu bear diozu-ba. Ez zera bestela geiagotan onera etorriko.

BERNARDET.-Ondo dago, jauna. Nor dan galdetuko diot gaur agertzen ba-zait beintzat...

APAIZA.-Guazen-ba, Bernardet...

"Bernardet aurretik dutela joango dira, Bernardet egoten dan lekura Apaiza ta Epaillea. Belaunikatuta dagoen jendearen atzean, iruditegiko ertz batean agertuko da Etsaia. Baita beste ertzean Aingerua ere... Bere lekura iristen danean belanikatuko da Bernardet arkaitz-zulora begira. Apaiza ta Epaillea tente egongo dira biak, Bernardet'en ondoan. Belanikatuta dauden emakume aieta-ko batek Errosario Santua'ri asiera emango dio"

EMAKUME BAT.-Gurutze Santuaren... Jesukristo nere jauna... Graziatzko ta errukizko Ama gorde ta zaitu gaitzatzu orain eta gure eriotzako orduan...

BESTE GUZTIAK.-Amen.!

EMAKUME BAT.-Lenengo gertakaria: Jesukristo gizon egin zanekoa.

BERNARDET.-(*Lilluratuta*) Ba-dator... Bestetan bezin eder... Soiñeko zuri... gerriko urdin... larros-bi oñetan... Iriparra ezpañetan (*Ixilunea*).

Bai, Andrea... Bete ditut orain arteko zure aginduak... Eleiz bat jasotzea nai dezula emen, esan izan diot Gotzai Jaunari...

Zu nor zeran jakin nai luke ark... Nor zeran esaten ez dezun artean ez dituala zure aginduak ontzat artuko... Onera etortzea galeraziko ditela neri ere, zu nor zeran esaten ez badiot... Ez nuke onelakorik nai, Andrea... Zu ikusteko asmoetan ain pozik etortzen naiz onera... Nor zerela esango diot-ba?

Ondo dago... Zuk esan didazun bezela esango diot nik ere... Bai, orain arte bezela, egunero, etorriko naiz... Agur, Andrea.

"Bernardet'ek, burua makurtuta belauniko jarraituko du"

EMAKUME BATEK.-Regina sine labe originali concepta.

BESTE GUZTIAK.-Ora pro nobis.

EMAKUME BATEK.-Regina in caelum assumpta.

BESTE GUZTIAK.-Ora pro nobis.

EMAKUME BATEK.-Regina sacratissimi Rosarii.

BESTE GUZTIAK.-Ora pro nobis.

APAIZA.-Bernardet...!

BERNARDET.-(*Burua jasoaz*) Zer nai zuan, jauna...?

APAIZA.-Nere agindua bete al-dezu?

BERNARDET.-Bai, jauna.

APAIZA.-Ta nor dala esan dizu ba?

BERNARDET.-Ez dit izenerik esan, jauna. Nik ulertzen ez ditudan itz batzuek esan dizkit: "SORTZETIK GARBIA NAIZ NI"

APAIZA.-(*Arriturik*) Sortzetik garbia...!

BERNARDET.-Bai, Sortzetik garbia...!

"Bernardet'ek itz auek esaten dituean, pistuko dira Andre-Maria agertzen dan zuloan argi batzuek, eta agertuko da zuloan, guztiak ikusteko eran, lendik an egongo dan Lourdes'ko Andre-Maria'ren irudi bat. Irudiari begira geldiko dira guztiak... Apaiza belaunikatuko da lenengo. Apaiza'ren ondo ren "poliki-poliki" belaunikatuko da Epaillea ere"

INGERUA.-(*Epaillea belaunikatzen ari danean*) Luzbel...! Begira zak ara... Ireak egin dik.

LUZBEL.-(*Epaillea belaunikatuta ikusten duanean*) Nereak egin dik...!

"Bat batean ertengo da Luzbel"

ZAPIA POLIKI POLIKI

AHOZKO
TRADIZIOA